

Міністерство освіти і науки України

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

Навчально-науковий інститут економіки і права

Кафедра державно-правових дисциплін

С.В. Джолос

**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ І
ГРОМАДЯНИНА**

Навчально-методичний посібник

Черкаси
2021

УДК 341.64 : 341.231.14 (075.8)
ББК 67.412.1я73
Д42

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького.
Протокол № 7 від 24 червня 2021 р.*

Рецензенти:

Брайченко С.М. – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права і соціально-гуманітарних дисциплін Черкаського навчально-наукового інституту Університету банківської справи.

Волошкевич Г.А. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Укладач:

Джолос С.В. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Джолос С.В. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина: навчально-методичний посібник. Черкаси: Руська Правда, 2021. 32 с.

© Джолос С.В., 2021

Зміст

Анотація	4
Програма лекційного курсу з дисципліни «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина»	6
Плани семінарських занять з дисципліни «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина»	9
Завдання для самостійної роботи	12
Індивідуальні завдання	23
Перелік питань до іспиту (заліку)	25
Список джерел та літератури	27

Анотація

Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина, безсумнівно, є вельми важливою та актуальною навчальною дисципліною. Річ у тім, що міжнародне право прав людини стало однією з найважливіших галузей міжнародного права за відносно короткий період часу. Переважна більшість нормативних документів, міжнародних інституцій та процедур захисту з'явилися лише наприкінці 40-х років XX століття. Встановлені стандарти прав людини зумовили появу мережі універсальних та регіональних договорів, що їх гарантують та передбачають відповідні зобов'язання держав у цій сфері, а у деяких випадках і обов'язки недержавних суб'єктів.

Майже всі нормативні документи з прав людини містять посилання на Загальну декларацію прав людини, прийняту Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року. Декларація має рекомендаційний статус, але на її основі були прийняті два документи, що є обов'язковими для держав-членів ООН: Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р. і Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., до того ж, деякі положення Декларації за час багаторічної практики набули статусу норм звичаєвого права.

Стандарти та принципи, проголошені у Загальній декларації прав людини, знайшли своє відображення в регіональних правових системах та законодавстві держав. Регіональні системи захисту прав людини досягли високого рівня ефективності та стали діючими механізмами, що реально впливають на заохочення та захист прав людини у відповідних регіонах світу. Особливо це стосується європейської системи захисту прав людини в рамках механізму Ради Європи, важливими складовими якого є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та Європейський суд з прав людини.

Таким чином, у межах даного курсу зосереджено увагу на основних аспектах діяльності універсальної та регіональних систем, що показані як механізми, що динамічно адаптуються до нових викликів, та забезпечують міжнародно-правовий захист прав і свобод людини і громадянина.

Мета курсу «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина» полягає у формуванні у студентів, як майбутніх висококваліфікованих фахівців, необхідних знань про міжнародні механізми захисту прав людини, основні міжнародні документи,

поняття, категорії, інститути, а також співвідношення міжнародних та внутрішньодержавних механізмів захисту прав людини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина» студенти повинні знати основні міжнародні та національні акти, які гарантують захист прав людини; проблеми та напрями вдосконалення національного законодавства; головні проблеми, що виникають при реалізації прав людини та окремих категорій громадян (військовослужбовці, діти, жінки та ін.); систему міжнародних документів, що встановлюють міжнародні правозахисні механізми, а також вміти застосовувати їх на практиці, узагальнювати і аналізувати нормативно-правову базу, що регулює різні аспекти захисту прав людини; орієнтуватися в змінах та доповненнях до законодавства у цій сфері; розуміти напрям реформування правозахисних інституцій; приймати виважені рішення у відповідності до законодавства; користуватися правовою термінологією тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина» студенти набудуть компетентності щодо: питань історичних передумов та сучасної системи правового захисту особи на міжнародному рівні; подальшого самостійного розвитку власного правничого світогляду, правосвідомості, правової культури, юридичного мислення; застосування теоретичних правничих знань на практиці; самостійного поглиблення й оновлення правничих знань; здійснення аналізу міжнародно-правових актів універсального та регіонального характеру в аспекті відображення у них стандартів захисту прав людини; визначення ступеня імплементації міжнародно-правових стандартів у галузі захисту прав людини в національне законодавство України; закордонного досвіду створення механізму практичної реалізації прав особи; роботи з правничим матеріалом і різними джерелами в галузі міжнародно-правового захисту прав особи; використання міжнародної правової термінології у сфері захисту прав особи; виявлення загальних тенденцій розвитку міжнародно-правового механізму захисту прав людини на підставі дослідження системи універсальних та регіональних стандартів в галузі прав людини тощо.

Програма лекційного курсу з дисципліни «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина»

Тема 1. Становлення міжнародної системи захисту прав людини

1. Виникнення концепції прав людини. Історія розвитку прав людини.
2. Документи, де містились окремі права людини. Ліга Націй, як перша міжнародна організація, під егідою якої приймалися договори у сфері захисту прав людини.
3. Загальна декларація прав людини та основні права людини, що в ній закріплені.
4. Основні органи та механізми захисту прав людини.

Тема 2. Захист прав людини, що здійснюється під егідою ООН

1. Комітет ООН з прав людини. Структура, повноваження, механізми захисту прав людини. Процедура розгляду доповідей держав-учасниць.
2. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року.
3. Спеціальні доповідачі Комітету ООН з прав людини, їх повноваження та статус.
4. Розгляд індивідуальних повідомлень про порушення прав людини. Встановлення прийнятності повідомлення. Процедура розгляду.
5. Перспективи реформування органів ООН, що здійснюють захист прав людини. Перспективи створення Міжнародного суду ООН.

Тема 3. Досвід країн ЄС у захисті прав людини

1. Захист прав людини Радою Європи.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. та основні права, нею закріплені (ст. 1-18 Конвенції).
3. Європейський суд з прав людини: основні засади організації (ст. 19-25 Конвенції).
4. Процедурні аспекти розгляду справ у Європейському суді з прав людини (ст. 26-51 Конвенції).

5. Європейський суд з прав людини та Україна: Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. № 3477-IV.

6. Система захисту прав людини в Європейському Союзі.

Тема 4. Захист прав людини у країнах Африки

1. Організація Африканської Єдності – основна регіональна африканська міжнародна організація. Статут ОАЄ.

2. Боротьба проти колоніалізму та апартеїду – специфічні риси африканської моделі права захисту права людини.

3. Африканська хартія прав людини і народів. Основні права людини зазначені в Хартії та механізм їх захисту. Африканська комісія з прав людини і народів.

4. Захист прав жінок в Африці. Протокол про захист прав жінок в Африці.

5. Африканська хартія прав і основ добробуту дитини. Основи захисту прав дитини, що здійснюється під егідою ОАЄ.

6. Африканський Союз. Його мета, структура, керівні органи, завдання.

Тема 5. Система захисту прав людини у мусульманських країнах

1. Ліга арабських держав та права людини.

2. Арабська хартія прав людини 1994 р. та 2004 р.

3. Арабський комітет з прав людини.

4. Загальна ісламська декларація прав людини 1981 р.

5. Організація ісламського співробітництва, її Статуту 1974 та 2008 рр. Даккська декларація з прав людини в ісламі 1983 р.

6. Каїрська декларація з прав людини в ісламі 1990 р.

Тема 6. Міжамериканський досвід захисту прав людини

1. Організація американських держав. Статут ОАД, структура ОАД, завдання.

2. Основні регіональні міжнародні нормативно-правові акти у сфері захисту прав людини. Декларація про права та обов'язки людини. Американська конвенція про права людини.

3. Міжамериканська комісія з прав людини. Її статус та повноваження у сфері захисту прав людини.

4. Міжамериканський суд з прав людини.

5. Основні порушення прав людини, з якими стикається міжамериканська система.

Тема 7. Інші регіональні системи захисту прав людини (Захист прав людини у країнах Південно-Східної Азії та у Співдружності Незалежних Держав)

1. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) та права людини.

2. Декларація прав людини АСЕАН 2012 р.

3. США та захист прав людини.

4. Захист біженців у США.

Тема 8. Захист прав людини, що здійснює ОБСЄ

1. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Гельсінська нарада. Людський вимір безпеки ОБСЄ.

2. Віденська зустріч 1989 року. Посилення міждержавного діалогу. Паризька, Копенгагенська та Московська наради.

3. Структура ОБСЄ. Статус органів та уповноважених осіб ОБСЄ у сфері захисту прав людини.

4. Співпраця ОБСЄ з іншими міжнародними організаціями у сфері захисту прав людини. Співпраця ОБСЄ та Ради Європи.

Плани семінарських занять з дисципліни «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини і громадянина»

Тема 1. Становлення міжнародної системи захисту прав людини

1. Виникнення концепції прав людини. Історія розвитку прав людини.
2. Документи, де містились окремі права людини. Ліга Націй, як перша міжнародна організація, під егідою якої приймалися договори у сфері захисту прав людини.
3. Загальна декларація прав людини та основні права людини, що в ній закріплені.
4. Основні органи та механізми захисту прав людини.

Тема 2. Захист прав людини, що здійснюється під егідою ООН

1. Комітет ООН з прав людини. Структура, повноваження, механізми захисту прав людини. Процедура розгляду доповідей держав-учасниць.
2. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року.
3. Спеціальні доповідачі Комітету ООН з прав людини, їх повноваження та статус.
4. Розгляд індивідуальних повідомлень про порушення прав людини. Встановлення прийнятності повідомлення. Процедура розгляду.
5. Перспективи реформування органів ООН, що здійснюють захист прав людини. Перспективи створення Міжнародного суду ООН.

Тема 3. Досвід країн ЄС у захисті прав людини

1. Захист прав людини Радою Європи.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. та основні права, нею закріплені (ст. 1-18 Конвенції).
3. Європейський суд з прав людини: основні засади організації (ст. 19-25 Конвенції).
4. Процедурні аспекти розгляду справ у Європейському суді з прав людини (ст. 26-51 Конвенції).

5. Європейський суд з прав людини та Україна: Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. № 3477-IV.

6. Система захисту прав людини в Європейському Союзі.

Тема 4. Захист прав людини у країнах Африки

1. Організація Африканської Єдності – основна регіональна африканська міжнародна організація. Статут ОАЄ.

2. Боротьба проти колоніалізму та апартеїду – специфічні риси африканської моделі права захисту права людини.

3. Африканська хартія прав людини і народів. Основні права людини зазначені в Хартії та механізм їх захисту. Африканська комісія з прав людини і народів.

4. Захист прав жінок в Африці. Протокол про захист прав жінок в Африці.

5. Африканська хартія прав і основ добробуту дитини. Основи захисту прав дитини, що здійснюється під егідою ОАЄ.

6. Африканський Союз. Його мета, структура, керівні органи, завдання.

Тема 5. Система захисту прав людини у мусульманських країнах

1. Ліга арабських держав та права людини.

2. Арабська хартія прав людини 1994 р. та 2004 р.

3. Арабський комітет з прав людини.

4. Загальна ісламська декларація прав людини 1981 р.

5. Організація ісламського співробітництва, її Статуту 1974 та 2008 рр. Даккська декларація з прав людини в ісламі 1983 р.

6. Каїрська декларація з прав людини в ісламі 1990 р.

Тема 6. Міжамериканський досвід захисту прав людини

1. Організація американських держав. Статут ОАД, структура ОАД, завдання.

2. Основні регіональні міжнародні нормативно-правові акти у сфері захисту прав людини. Декларація про права та обов'язки людини. Американська конвенція про права людини.

3. Міжамериканська комісія з прав людини. Її статус та повноваження у сфері захисту прав людини.

4. Міжамериканський суд з прав людини.

5. Основні порушення прав людини, з якими стикається міжамериканська система.

Тема 7. Інші регіональні системи захисту прав людини (Захист прав людини у країнах Південно-Східної Азії та у Співдружності Незалежних Держав)

1. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) та права людини.

2. Декларація прав людини АСЕАН 2012 р.

3. США та захист прав людини.

4. Захист біженців у США.

Тема 8. Захист прав людини, що здійснює ОБСЄ

1. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Гельсінська нарада. Людський вимір безпеки ОБСЄ.

2. Віденська зустріч 1989 року. Посилення міждержавного діалогу. Паризька, Копенгагенська та Московська наради.

3. Структура ОБСЄ. Статус органів та уповноважених осіб ОБСЄ у сфері захисту прав людини.

4. Співпраця ОБСЄ з іншими міжнародними організаціями у сфері захисту прав людини. Співпраця ОБСЄ та Ради Європи.

Завдання для самостійної роботи

Тестові завдання

1. Французька декларація прав людини і громадянина була прийнята:

- а) 14 липня 1789 р.
- б) 26 серпня 1789 р.
- в) 27 липня 1794 р.
- г) 9 листопада 1799 р.

2. Ідеї рівноправності особи та держави, демократії, права народу на участь в управлінні державою, відповідальності держави перед особою, невідчужуваності прав людини, т.зв. «право народу на повстання» випливають з доктрини:

- а) націонал-соціалізму
- б) консерватизму
- в) етатизму
- г) природного права і суспільного договору

3. Перші міжнародно-правові документи щодо захисту прав людини стосувалися:

- а) скасування кріпацтва
- б) закріплення законів і звичаїв війни
- в) заборони рабства і работоргівлі
- г) захисту жертв війни

4. Як звався судовий орган, що діяв під егідою Ліги Націй у 1920-1946 рр.

- а) Домініальний суд
- б) Міжнародний кримінальний суд
- в) Європейський суд з прав людини
- г) Постійна палата міжнародного правосуддя

5. До третього покоління прав людини відносяться:

а) «негативні права» – право на життя, свободу, особисту недоторканість, свободу думки, слова, віросповідання

б) «позитивні права» – право на працю, право на відпочинок, право на гідну винагороду за працю, право на достатній життєвий рівень, право на пенсію, право на освіту, право на медичну допомогу

в) «колективні права» – право на мир, право націй на самовизначення, право на здоров'я та безпечне довкілля, право на соціальний та економічний розвиток, право на користування спільною спадщиною людства

г) «біологічні права» – право на клонування, евтаназію, зміну статі, одностатеві шлюби, штучне запліднення

6. Яка стаття Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 р. забороняє зворотню дію закону у часі?

а) 3

б) 11

в) 21

г) 29

7. Який документ є правовою підставою діяльності Комітету з прав людини ООН?

а) Велика Хартія вольностей 1215 р.

б) Загальна декларація прав людини 1948 р.

в) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р.

г) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.

8. Положення якого документу не вимагають негайного втілення з боку його держав-учасниць і допускають поступове втілення у майбутньому?

а) Загальна декларація прав людини 1948 р.

б) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.

в) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р.

г) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.

9. Який міжнародний документ передбачає скасування смертної кари?

а) Загальна декларація прав людини 1948 р.

б) Протокол № 6 від 28.04.1983 р. до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.

в) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р.

г) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.

10. Який орган з 2006 р. здійснює загальні дослідження, готує рекомендації та проекти міжнародно-правових актів у сфері захисту прав людини, заслуховує доповіді спеціально створених допоміжних органів та має штаб-квартиру у Женеві?

а) Рада ООН з прав людини

б) Комісія ООН з прав людини

в) Комітет з прав людини ООН

г) Міжнародний суд ООН

11. Яка держава не є учасницею Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.?

а) Ісландія

б) Білорусь

в) Росія

г) Швейцарська конфедерація

12. Скільки суддів у Європейському суді з прав людини?

а) 15

б) 18

в) 27

г) 47

13. Європейський суд з прав людини діє під егідою:

а) Ради Європи

б) Європейського союзу

в) Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)

г) ООН

14. На який строк обираються судді Європейського суду з прав людини?

а) 4 роки

б) 5 років

в) 7 років

г) 9 років

15. По досягненню якого віку спливає строк повноважень суддів Європейського суду з прав людини?

а) 60 років

б) 65 років

в) 70 років

г) не передбачено жодних вікових цензів для суддів Європейського суду з прав людини

16. Який орган тлумачить Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод?

а) Європейський суд з прав людини

б) Рада Європи

в) ОБСЄ

г) Суд Європейського Союзу

17. Хто може бути відповідачем у Європейському суді з прав людини?

а) людина, яка порушила права іншої людини

б) держава

в) фізичні та юридичні особи

г) фізичні та юридичні особи, посадові особи, держава

18. Який строк подання заяви до Європейського суду з прав людини?

а) 3 місяці

б) 6 місяців

в) 1 рік

г) 3 роки

19. Особа має право звернутися із заявою до Європейського суду з прав людини:

а) відразу після порушення її права

б) після постановлення рішення у справі національним судом першої інстанції

в) після вичерпання всіх національних засобів юридичного захисту

г) після давання хабара голові Суду

20. Європейський суд з прав людини:

а) є найвищою апеляційною інстанцією для держав Європи і переглядає рішення національних верховних судів

б) розглядає будь-які справи про порушення прав людини

в) розглядає справи про порушення прав людини, які закріплені у Загальній декларації прав людини 1948 р., Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 р., Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.

г) розглядає справи про порушення прав людини, які закріплені у Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., державами-учасницями цієї Конвенції

21. В Європейському суді з прав людини суддя, який засідає одноособово, може:

а) оголосити заяву неприйнятною

б) розглянути справу по суті

в) направити справу на доопрацювання компетентним органам

г) розглянути справу проти держави, від якої його було обрано, оскільки він краще за інших суддів знає її чинне національне законодавство

22. Для розгляду переданих йому справ Європейський суд з прав людини засідає комітетами:

а) у складі 5 суддів, які розглядають справу по суті

б) у складі непарної кількості суддів, які розглядають справу по суті

в) у складі трьох суддів і може визнати заяву прийнятною та постановити рішення по суті справи, якщо питання, покладене в основу справи, є предметом усталеної практики Суду

г) чисельний склад яких визначається залежно від складності справи

23. Скільки суддів входять до складу палати у Європейському суді з прав людини?

а) 5

б) 7

в) 9

г) 17

24. Велика палата розглядає справу:

а) в якості апеляційної інстанції для перегляду рішень Європейського суду з прав людини

б) якщо справа є винятково складною і потребує залучення найбільш досвідчених і кваліфікованих суддів

в) якщо виникає потреба в істотному тлумаченні Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. або якщо рішення у даній справі може виявитися несумісним із рішенням, постановленим Європейським судом з прав людини раніше

г) якщо справа виходить за межі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та її розгляд потребуватиме застосування аналогії закону та/або аналогії права

25. В Україні рішення Європейського суду з прав людини:

а) не підлягають виконанню, якщо вони суперечать Конституції та законам України

б) підлягають виконанню, але не є джерелом права (прецедентом)

в) є підставою для звернення до Ради Європи або Комітету з прав людини ООН у разі, якщо держава Україна не згодна з їхнім змістом

г) застосовуються як джерело права

26. Який регіональний механізм захисту прав людини відносить захист прав людини до внутрішньої компетенції держав?

а) Європейський (під егідою Ради Європи)

б) Європейський (у рамках Європейського Союзу)

в) Африканський

г) Американський

27. Як згідно з Африканською хартією прав людини і народів 1981 р. вирішується суперечність між інтересами приватної особи та громади?

а) пріоритет мають інтереси приватної особи

б) пріоритет мають інтереси громади

в) інтереси приватної особи мають рівне значення з інтересами громади

г) це питання вирішується Африканською комісією з прав людини і народів

28. Який рік називається «Роком Африки», оскільки на нього припала кульмінація боротьби за незалежність африканських націй, та отримали незалежність 17 колоній в Африці?

а) 1937

б) 1957

- в) 1960
- г) 1980

29. Що таке апартеїд?

а) офіційна політика расової дискримінації, сегрегації і гноблення чорношкірого населення та азіатів у Південно-Африканській республіці у 1948-1991 р.

б) політико-правова доктрина захисту прав людини названа на честь відомого французького правозахисника Жана-Філіппа Апарте

в) правозахисна організація, яка згодом трансформувалася у політичну партію, лідером якої був Нельсон Мандела

г) офіційна політика расової дискримінації, сегрегації і гноблення європеїдного населення у Південно-Африканській республіці, що розпочалася у 1991 р. і триває понині

30. Скільки осіб входять до складу Африканської комісії з прав людини і народів?

- а) 11
- б) 15
- в) 27
- г) 55

31. Що визнається основним джерелом прав людини в межах мусульманського (арабського) регіонального механізму захисту прав людини?

а) конституції та законодавство арабських держав

б) природні права людини

в) положення Загальної декларації прав людини 1948 р. та ухвалених на її підставі міжнародних документів

г) воля Аллаха, іслам та мусульманське право (шаріат)

32. Що є єдиним джерелом для тлумачення та пояснення статей Каїрської декларації про права людини в ісламі, а також джерелом всіх наведених у ній прав і свобод?

а) Коран

б) ісламський шаріат

в) Сунна

г) міжнародно-правові документи, які закріплюють природні права людини

33. Чи є рівними чоловіки та жінки згідно з Арабською хартією прав людини 2004 р.?

а) так, Арабською хартією прав людини 2004 р. проголошено цілковиту рівність чоловіків і жінок

б) ні, чоловік, як і раніше, залишається головою сім'ї, а жінці відводиться роль його служниці та наложниці

в) чоловіки і жінки є рівними щодо гідності людини, прав та обов'язків у рамках позитивної дискримінації, встановленої на користь жінок ісламським шаріатом

г) Арабська хартія прав людини 2004 р. не містить положень, які стосуються питань рівності або нерівності чоловіків і жінок

34. Ким була прийнята Загальна ісламська декларація прав людини від 19 вересня 1981 р.?

а) Організацією ісламського співробітництва

б) Лігою арабських держав

в) Арабською комісією з прав людини

г) Ісламською Радою Європи

35. Якого міжнародного документа не існує?

а) Арабська хартія прав людини 2004 р.

б) Ісламська конвенція про захист прав людини згідно з шаріатом 1993 р.

в) Пакт про права дитини в ісламі 2005 р.

г) Каїрська декларація прав людини в ісламі 1990 р.

36. На підставі якого документа захищає права людини Міжамериканський суд з прав людини?

а) Статут Організації американських держав 1948 р.

б) Американська декларація прав і обов'язків людини 1948 р.

в) Американська конвенція з прав людини 1969 р.

г) Сан-Сальвадорський Додатковий протокол в галузі економічних, соціальних і культурних прав 1988 р.

37. На підставі якого документа Міжамериканська комісія з прав людини захищає права людини і постановляє остаточні рішення у справах?

а) Статут Організації американських держав 1948 р.

б) Американська декларація прав і обов'язків людини 1948 р.

в) Американська конвенція з прав людини 1969 р.

г) Сан-Сальвадорський Додатковий протокол в галузі економічних, соціальних і культурних прав 1988 р.

38. Міжамериканська комісія з прав людини діє під егідою:

- а) ООН
- б) Організації американських держав
- в) Панамериканського союзу
- г) Міжамериканського суду з прав людини

39. Міжамериканський суд з прав людини розглядає справи:

- а) за зверненнями фізичних осіб, чиї права було порушено
- б) за зверненням омбудсмена однієї з держав, які визнали юрисдикцію Суду
- в) за зверненнями фізичних і юридичних осіб та омбудсмена однієї з держав, які визнали юрисдикцію Суду
- г) передані Міжамериканською комісією з прав людини і державами

40. Американську конвенцію з прав людини 1969 р. тлумачить:

- а) Міжамериканський суд з прав людини
- б) Міжамериканська комісія з прав людини
- в) Організація американських держав
- г) Панамериканський союз

41. Декларація прав людини АСЕАН від 18 листопада 2012 р.:

- а) містить принципово нові положення щодо прав людини, зокрема прав четвертого покоління
- б) підтверджує громадянські і політичні права, закріплені у Загальній декларації прав людини 1948 р.
- в) підтверджує права людини, закріплені у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.
- г) так і не була прийнята

42. Який орган контролює захист прав людини за запроваджує санкції до держав-порушниць прав людини, які закріплені у Декларації прав людини АСЕАН 2012 р.?

- а) Комітет АСЕАН з прав людини
- б) Міжнародний суд АСЕАН з прав людини
- в) Міжурядова комісія з прав людини АСЕАН
- г) наразі такий орган відсутній

43. Біловезькою угодою від 8 грудня 1991 р. було створено:

- а) V Інтернаціонал
- б) Співдружність націй
- в) Співдружність Незалежних Держав
- г) Союз Радянських Соціалістичних Республік

44. Яка держава не входить до складу СНД?

- а) Литва
- б) Білорусь
- в) Киргизстан
- г) Узбекистан

45. Вищим органом СНД є:

- а) Парламентська асамблея СНД
- б) Генеральний секретар ЦК КІРС
- в) Рада глав держав СНД
- г) Рада глав урядів СНД

46. Де розташована штаб-квартира ОБСЄ?

- а) у Відні
- б) у Брюсселі
- в) у Гельсінкі
- г) у Зімбабве

47. Який з названих нижче документів закріпив принципи міжнародного права?

- а) Аландські конвенції 1921 р.
- б) Банжувльська хартія 1981 р.
- в) Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р.
- г) Гельсінський заключний акт 1975 р.

48. Рішення ОБСЄ:

- а) мають обов'язковий юридичний характер
- б) не мають обов'язкового юридичного характеру
- в) є обов'язковими для виконання тільки державами-членами ОБСЄ
- г) які адресовані конкретній державі у конкретній справі, мають обов'язковий юридичний характер

49. «Трьома кошиками» ОБСЄ є:

- а) армія, мова, віра

- б) Європейські спільноти, спільна зовнішня та безпекова політика, співпраця у сфері правосуддя та внутрішніх справ
- в) військово-політичний вимір, економічний та екологічний вимір, людський вимір
- г) хабарництво, бюрократизм, віроломство

50. Які конкретні права і свободи людини безпосередньо згадані в одному з принципів відносин між державами у Заключному акті Наради з безпеки і співробітництва в Європі?

- а) право на життя, особисту недоторканість та повагу людської гідності
- б) право на здорове і безпечне довкілля
- в) право на особисту недоторканість, свободу від катувань та рабства
- г) свобода думки, совісті, релігії і переконань

Індивідуальні завдання

Студент повинен підготувати доповідь щодо практики Європейського суду з прав людини з приводу певної категорії справ на одну з тем, зазначених нижче.

Тематика доповідей:

1. Виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні (справа «Бурмич та інші проти України» №№ 46852/13, 47786/13, 54125/13, рішення Великої палати 2017 р.; справа «Бочан проти України № 2» 2015 р.). Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV.

2. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на життя (справа «Макканн та інші проти Сполученого Королівства» (McCann and Others v. United Kingdom), № 18984/91, рішення Великої палати 1995 р.; справа «Лопеш де Соуза Фернандеш проти Португалії» (Lopes de Sousa Fernandes v. Portugal), № 56080/13, рішення Великої палати 2017 р.).

3. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (справа «Соєрінг проти Сполученого Королівства» (Soering v. United Kingdom), № 14038/88, 1989 р.; справа «Гєфген проти Німеччини» (Gafgen v. Germany), № 22978/05, рішення Великої палати 2010 р.; «Кавєрзін проти Україн», № 23893/03, 2012 р.).

4. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу та особисту недоторканність (справа «Харченко проти України», № 40107/02, 2011 р.; справа «Остін та інші проти Сполученого Королівства» (Austin and Others v. United Kingdom) № 39692/09, рішення Великої палати 2012 р.).

5. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до приватного життя (справа «С. і Марпер проти Сполученого Королівства» (S and Marper v. United Kingdom), №№ 30562/04, 30566/04, рішення Великої палати 2008 р.; справа «Дєнісов проти України», № 76639/11, рішення Великої палати 2018 р.).

6. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до сімейного життя (справа «Савіні проти України», № 39948/06, 2008 р.; справа «М.Р. і Д.Р. проти України», № 63551/13, 2018 р.).

7. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до житла (справа «Німіц проти Німеччини» (Niemietz v. Germany), № 13710/88, 1992 р.; справа «Кривіцька та Кривіцький проти України», № 30856/03, 2011 р.).

8. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до кореспонденції (справа «Роман Захаров проти Росії» (Roman Zakharov v. Russia), № 47143/06, рішення Великої палати 2015 р.; справа «Барбулеску проти Румунії» (Barbulescu v. Romania), № 61496/08, рішення Великої палати 2017 р.).

9. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу думки, совісті і релігії (справа «Коккінакіс проти Греції» (Kokkinakis v. Greece) № 14307/88, 1993 р.; справа «С.А.С. проти Франції» (S.A.S. v. France), № 43835/11, рішення Великої палати 2014 р.; справа «Евейда та інші проти Сполученого Королівства» (Eweida and Others v. United Kingdom), №№ 48420/10, 59842/10, 51671/10, 36516/10, 2013 р.).

10. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу вираження поглядів (справа «Лінгенс проти Австрії» (Lingens v. Austria), № 9815/82, 1986 р.; справа «Угорський Гельсінський Комітет проти Угорщини» (Magyar Helsinki Bizottsag v. Hungary), № 18030/11, рішення Великої палати 2016 р.; справа «Аксель Шпрінгер АГ проти Німеччини» (Axel Springer AG v. Germany), № 39954/08, рішення Великої палати 2012 р.).

11. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу зібрань та об'єднання (справа «Веніамін Тимошенко та інші проти України», № 48408/12, 2014 р.; справа «Букта та інші проти Угорщини» (Bukta and Others v. Hungary), № 25691/04, 2007 р.; справа «Баранкевич проти Росії» (Barankevich v. Russia), № 10519/03, 2007 р.).

12. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на власність (справа «Спорронг і Лоннрот проти Швеції» (Sporrong and Lonroth v. Sweden), №№ 7151/75, 7152/75, 1982 р.; справа «Лоїзиду проти Туреччини» (Loizidou v. Turkey), № 15318/89, рішення Великої палати 1996 р.; справа «Фонд «Батьківська турбота» проти України», № 5876/15, 2018 р.).

13. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації (справа «Пічкур проти України», № 10441/06, 2013 р.; справа «D.H. та інші проти Чеської Республіки» (D.H. and Others v. the Czech Republic), № 57325/00, рішення Великої палати 2007 р.).

14. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту (справа «Олександр Волков проти України», № 21722/11, рішення Великої палати 2013 р.; справа «Бурмич та інші проти України», №№ 46852/13, 47786/13, 54125/13, рішення Великої палати 2017 р.).

Перелік питань до іспиту (заліку)

1. Виникнення концепції прав людини. Історія розвитку прав людини.
2. Документи, де містились окремі права людини. Ліга Націй, як перша міжнародна організація, під егідою якої приймалися договори у сфері захисту прав людини.
3. Загальна декларація прав людини та основні права людини, що в ній закріплені.
4. Основні органи та механізми захисту прав людини.
5. Комітет ООН з прав людини. Структура, повноваження, механізми захисту прав людини. Процедура розгляду доповідей держав-учасниць.
6. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року.
7. Спеціальні доповідачі Комітету ООН з прав людини, їх повноваження та статус.
8. Розгляд індивідуальних повідомлень про порушення прав людини. Встановлення прийнятності повідомлення. Процедура розгляду.
9. Перспективи реформування органів ООН, що здійснюють захист прав людини. Перспективи створення Міжнародного суду ООН.
10. Захист прав людини Радою Європи.
11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. та основні права, нею закріплені (ст. 1-18 Конвенції).
12. Європейський суд з прав людини: основні засади організації (ст. 19-25 Конвенції).
13. Процедурні аспекти розгляду справ у Європейському суді з прав людини (ст. 26-51 Конвенції).
14. Європейський суд з прав людини та Україна: Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. № 3477-IV.
15. Система захисту прав людини в Європейському Союзі.
16. Організація Африканської Єдності – основна регіональна африканська міжнародна організація. Статут ОАЄ.
17. Боротьба проти колоніалізму та апартеїду – специфічні риси африканської моделі права захисту права людини.
18. Африканська хартія прав людини і народів. Основні права людини зазначені в Хартії та механізм їх захисту. Африканська комісія з прав людини і народів.

19. Захист прав жінок в Африці. Протокол про захист прав жінок в Африці.

20. Африканська хартія прав і основ добробуту дитини. Основи захисту прав дитини, що здійснюється під егідою ОАЄ.

21. Африканський Союз. Його мета, структура, керівні органи, завдання.

22. Ліга арабських держав та права людини.

23. Арабська хартія прав людини 1994 р. та 2004 р.

24. Арабський комітет з прав людини.

25. Загальна ісламська декларація прав людини 1981 р.

26. Організація ісламського співробітництва, її Статути 1974 та 2008 рр. Даккська декларація з прав людини в ісламі 1983 р.

27. Каїрська декларація з прав людини в ісламі 1990 р.

28. Організація американських держав. Статут ОАД, структура ОАД, завдання.

29. Основні регіональні міжнародні нормативно-правові акти у сфері захисту прав людини. Декларація про права та обов'язки людини. Американська конвенція про права людини.

30. Міжамериканська комісія з прав людини. Її статус та повноваження у сфері захисту прав людини.

31. Міжамериканський суд з прав людини.

32. Основні порушення прав людини, з якими стикається міжамериканська система.

33. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) та права людини.

34. Декларація прав людини АСЕАН 2012 р.

35. США та захист прав людини.

36. Захист біженців у США.

37. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Гельсінська нарада. Людський вимір безпеки ОБСЄ.

38. Віденська зустріч 1989 року. Посилення міждержавного діалогу. Паризька, Копенгагенська та Московська наради.

9. Структура ОБСЄ. Статус органів та уповноважених осіб ОБСЄ у сфері захисту прав людини.

40. Співпраця ОБСЄ з іншими міжнародними організаціями у сфері захисту прав людини. Співпраця ОБСЄ та Ради Європи.

Список джерел та літератури

Нормативні джерела

1. Устав Организации Объединенных Наций и Устав Международного Суда. Нью-Йорк, 1945. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата обращения 25.05.2021 г.).
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р., з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 11 та № 14. URL:: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення 25.05.2021 р.).
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL:: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення 25.05.2021 р.).
5. Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення 25.05.2021 р.).
6. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429.
7. Акт про проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 502.
8. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
9. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.
10. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 25.05.2021 р.).

Основні ненормативні джерела

1. Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и практике ее применения / Под общ. ред. д.ю.н., проф.

В.А. Туманова и д.ю.н., проф. Л.М. Энтина. Москва: Издательство НОРМА, 2002. 336 с.

2. Манукян В.И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии. Научно-практическое пособие / Сост.: В.И. Манукян. Киев: Истина, 2010. 480 с.

3. Мицик В.В. Права людини в міжнародному праві: міжнародно-правові механізми захисту. Підручник. Київ: Видавничий дім «Промені», 2010. 722 с.

4. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / За заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків: ФОП Бровін О.В., 2018. 292 с.

5. Наливайко Л.Р., Степаненко К.В., Щербина Є.М. Міжнародний захист прав людини. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2014. 152 с.

6. Степаненко К.В. Міжнародний захист прав людини: конспект лекцій. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 144 с.

7. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України: Навчальний посібник / Авт. кол. М.В. Мазур, С.Р. Тагієв, А.С. Беніцький, В.В. Кострицький; [Відп. ред. канд. іст. наук, доц. В.М. Карпунов]. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 600 с.

8. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини: Навчальний посібник. Київ: Видавництво «ФОП Голембовська О.О.», 2018. 168 с.

Додаткові ненормативні джерела

1. Антонович М.В. Міжнародне публічне право. Київ, 2011.

2. Баймуратов М.О. Міжнародне право. Харків: Одісей, 2002. 672 с.

3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Харків: Одісей, 2008. 704 с.

4. Буткевич В.Г. Міжнародне право. Основи теорії. Київ, 2002.

5. Буткевич О.В. Історія міжнародного права: підручник. Київ: Ліра-К., 2013.

6. Даниленко Г.М. Обычай в современном международном праве. Москва, 2013.

7. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навчальний посібник / Київський ун-т права; / Ю.С. Шемшученко (відп.ред.), Л.В. Губерський (відп.ред.). Стереотипне видання. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 638 с.

8. Камаровский Л.А. О международном суде / Отв. ред. Л.Н. Шестаков; Юридический факультет Московского государственного университета им. М.В. Ломоносова. Москва: Зерцало: Гарант, 2007. 442 с.
9. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Г. Друзенка, С. Друзенко; за ред. Г. Друзенка. Київ: К.І.С., 2010. 536 с.
10. Культенко О.В. Міжнародне право. Альбом схем з коментарями. Навчальний посібник. Кіровоград: РВВ КДГТУ ім. В. Винниченка, 2012. 164 с.
11. Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. Міжнародне право: підручник / За заг. ред. В.А. Ліпкана. Київ: КНТ, 2009. 752 с.
12. Лукашук И.И. Источники международного права. Киев, 2000.
13. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть: учебник для студентов юридических факультетов и вузов / И.И. Лукашук; Российская академия наук, Институт государства и права, Академический правовой университет. Изд. 3-е, переработанное и дополненное. Москва: Волтерс Клувер, 2005. 432 с.
14. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть: учебник для студентов юридических факультетов и вузов / И.И. Лукашук; Российская академия наук, Институт государства и права, Академический правовой университет. Изд. 3-е, переработанное и дополненное. Москва: Волтерс Клувер, 2005. 544 с.
15. Мацко А.С. Міжнародне право. Київ, 2005
16. Международное право: учебник для бакалавров / под ред. А.Н. Вылегжанина. 2-е издание, переработанное и дополненное. Москва: Издательство Юрайт, 2014. 904 с.
17. Международное право. Общая часть: Учебник / Отв. ред. Р.М. Валеев, Г.И. Курдюков. Москва: Статут, 2011. 543 с.
18. Международное право. Особенная часть: Учебник для вузов / Отв. ред. проф. Р.М. Валеев и проф. Г.И. Курдюков. Москва: Статут, 2010. 624 с.
19. Международное право: учебник / Отв. ред. А.Н. Вылегжанин. 2-е изд. Москва: Издательство Юрайт, 2010. 1003 с.
20. Международное право: Учебник для бакалавров / Отв. ред. Р.М. Валеев, Г.И. Курдюков. Москва: Статут, 2017. 496 с.
21. Міжнародне право: Навчальний посібник / За ред. М.В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
22. Міжнародне публічне право / За заг ред. Репецького В.М. Київ: Знання, 2012.

23. Міжнародне публічне право: Підручник. 2-ге видання, стереотипне, затверджено МОН / За ред. В.М. Репецького. Київ, 2012. 437 с.
24. Міжнародне судочинство / К.М. Вітман та ін.; за заг. ред. Ю.С. Шемшученка; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Юридична думка, 2009. 258 с.
25. Міжнародні відносини та світова політика / Кер. авт. колективу В.Ю. Крушинський; за ред. В.А. Манжолі. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010.
26. Мовчан А.П. Кодификация и прогрессивное развитие международного права. Москва, 2002.
27. Муравйов В.І. Право Європейського Союзу / За ред. В.І. Муравйова. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 701 с.
28. Мюллерсон Р.А. Соотношение международного и национального права. Москва, 2003.
29. Назаренко О.А. Міжнародне право: практикум. Київ: КНЕУ, 2011. 223 с.
30. Овчаренко В.Н., Теліпко Т.І. Міжнародне право. Київ, 2010.
31. Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве / Отв. ред. В.Н. Денисов, В.И. Евинтов. Киев, 1996.
32. Степаненко К.В. Система судочинства в зарубіжних країнах та міжнародні суди. Науково-практичні рекомендації. Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2010. 37 с.
33. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Теліпко В.Е. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
34. Тетарчук І.В., Дяків Т.Є. Міжнародне право: навчальний посібник. Київ: ЦУА, 2014.
35. Тимченко Л.Д. Международное право. Учебник. Харьков, 2009.
36. Тимченко Л.Д., Кононенко В.П. Міжнародне право: підручник. Київ: Знання, 2012.
37. Черкес М. Ю. Міжнародне право: Підручник. 6-те вид. Київ: Знання, 2011 398 с.
38. Чубарєв В.Л., Мацко А.С. Україна в міжнародно-правових відносинах. Київ, 2010.

Для нотаток

Підписано до друку 28.06.2021.
Формат 60x84/16. Друк цифровий.
Гарнітура Garamond. Ум.-друк. арк. 1,1.
Замовлення № 96. Тираж 300.

Видавництво ЧОГ «Руська Правда»,
свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ
ЧС-891Р від 02.04.2013.